

FORBRUKSFORSKNINGSINSTITUTTET SIFO

Statistisk sentralbyrå
Postboks 2633 St. Hanshaugen
0130 Oslo

Dato: 3. juni 2026

Deres ref.: 26/66

Saksbehandler: Alexander Schjøll

SIFOs hørings svar om forslag til forskrift om opplysningsplikt for transaksjonsdata

SIFO oversender med dette hørings svar på forslag til forskrift om opplysningsplikt for transaksjonsdata. Overordnet ønsker SIFO den foreslåtte nye forskriften velkommen. En slik forskrift vil etter vår oppfatning være viktig for allmenheten i form av store samfunnsmessige gevinster, og noen av disse belyser vi nedenfor. Vi anerkjenner at forslaget har noen personvernmessige negative konsekvenser, men vi mener samtidig at de forskningsmessige verdiene av dataene som skal hentes inn veier opp for disse.

Vi mener det er to hovedbegrunnelser for at en forskrift vil være samfunnsnyttig:

1. Behov for bedre data på forbruk i Norge som er tilgjengelig for forskningsfellesskapet og allmenheten.
2. Behov for å styrke fri forskning på forbrukerfeltet.

Behov for bedre forbruksdata

SIFO forsker på forbruk, og det har vist seg vanskelig å skaffe gode data for faktisk forbruk i Norge. Vi benytter derfor i hovedsak selvrapporterte data, hvor forbrukerne selv svarer på hva de bruker pengene sine på. Slike metoder har flere svakheter og gjør at våre data ofte ikke holder en tilfredsstillende kvalitet. Et eksempel er «recall bias» (hukommelseskjevhet) som gjør at folk husker forbruket sitt unøyaktig, slik at mengder, kjøpshyppighet og beløp i selvrapporterte data ofte blir systematisk under- eller overvurdert. Disse utfordringene gjør at selvrapporterte data kan benyttes til å besvare kun et fåtall av mulige problemstillinger. De transaksjonsbaserte dataene som er skissert i SSB-forskriften har et stort potensial til å åpne for nye typer undersøkelser som kan gi sårt tiltrengt kunnskap. Dette vil også styrke kunnskapsgrunnet for forskningsprosjekter, som SIFOs referansebudsjett for forbruksutgifter.

Det finnes en rekke data på faktisk forbruk i Norge, men disse dataene er gjerne ikke tilgjengelige for forskning. For eksempel genererer betalingsløsninger som Google og Apple Pay store mengder transaksjonsdata, men disse dataene blir ikke delt med allmenheten i anonymisert form. Dette må sies å være et demokratisk problem ved at noen aktører vet mer om forbruket enn allmenheten. Denne informasjonssymmetrien gjelder spesielt i dagligvaremarkedet, der alle de dominerende aktørene har egne kundeprogrammer. En fersk [SIFO-studie](#) viser at de aller fleste nordmenn er medlem av disse kundeprogrammene. Studien belyser også det faktum at kundene samtykker til omfattende datadeling, trolig uten å forstå omfanget. Dagligvarekjedene sitter med den beste

kunnskapen om hvilke mat- og drikkevarer nordmenn handler, og disse dataene deles ikke med offentligheten i særlig grad.

Kvaliteten på data som er foreslått samlet inn

En utfordring med forslaget er publiseringshyppighet. Vi mener at det vil være både nødvendig og hensiktsmessig med årlig (eller hyppigere) publisering av statistikk på forbruksdata fra SSB. Forbruksmarkedene er i kontinuerlig endring og preges av raske skift i produktutvalg, kampanjeintensitet og prisnivå. Uten jevnlige oppdateringer blir dataene raskt utdaterte; man mister kortvarige, men viktige bevegelser (slik som skjer nå i 2026), og estimerer risikerer skjevhet fordi produktsammensetning, pakningsstørrelser og kvaliteter endrer seg betydelig i løpet av fem år.

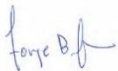
En annen utfordring vi ser er at vi vet for lite om hvor stor andel av husholdningene dataene kommer til å dekke, gitt de viktige og nødvendige personverntiltakene som er foreslått. Vi tenker da særlig på risikoen for et ikke representativt datagrunnlag. Utvalgstrekkning med sletting av minst 90 prosent av transaksjonene før kobling, som ikke er pilotert og testet *kan* resultere i et endelig datamateriell med begrenset forskningsmessig nytte, særlig over tid, fordi dette er ikke kartlagt eller testet.

For at dataene skal være nyttige for forskning er det behov for at de tilstreber å være representative på kjente parametere og at eventuelle skjevheter dokumenteres. Derfor håper vi at koblingsmetoden mellom de ulike registrene testes grundig og eventuelt justeres hvis dekningsgraden blir for lav. En fordel forskere ofte trekker fram når man jobber med populasjonsdata er at man kan studere ulike grupper som ellers ikke er tilstrekkelig representert i spørreundersøkelser. Hvis de foreslåtte dataene ikke åpner for slike analyser, svekkes deres vitenskapelige verdi.

Avslutning

SIFO støtter med dette innføringen av forskriften om innhenting av transaksjonsdata til statistikkformål, under de skisserte rammene for personvern og metodisk kvalitet. Vi ønsker samtidig at den utvides til andre forbrukermarkeder, grunnet et stort behov for bedre data på alle forbruksområder i forskningssammenheng, samt at alle typer betalingsløsninger inkluderes. Gevinstene av en forpliktende forskrift basert på disse forutsetningene vil være betydelig, og vil kunne sikre tilstrekkelig god datakvalitet til å styrke forbruksforskningen og dermed gi bedre kunnskapsgrunnlag for forbrukerpolitikken i Norge.

Med hilsen

Jorge B. Jensen
direktør SIFO

Andreea I. Alecu
forsker og leder av referansebudsjettet

Alexander Schjøll
forskningsleder

Ann-Kristin Ansteensen
seniorrådgiver